ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު

ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް [illegible]

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2018/HC-A/225
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: މުޙައްމަދު ސަލީމް / [illegible]
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: [illegible]

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ހުކުމް ތާރީޚް: 06 ޝައްވާލު 1443
05 މެއި 2022

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނު ތާރީޚް: 15 ރަމަޟާން 1439 / 30 މެއި 2018

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 1028/Cr-C/2011
- **ނިންމި ކޯޓު:** ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- **ތުހުމަތު:** ޤަސްދުގައި މީހަކު މަރާލުން
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 02 އޮގަސްޓު 2011
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 24 އޮކްޓޫބަރު 2017

ޚުލާޞާ – ޤަސްދުގައި މީހަކު މަރާލުން – [illegible] ނަންބަރު 1/66 ([illegible]) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާ، 88 ވަނަ [illegible] – [illegible] – ޤަސްދުގައި މީހަކު މަރާލުމުގައި [illegible]؟ [illegible]

[illegible] މުޙައްމަދު [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] އާއި [illegible] [illegible] [illegible] ކުރިއެވެ.

ދަޢުވާގެ ތަފްޞީލު:

1. 11 އޮގަސްޓު 2011 ދުވަހުގެ 18:00 ހާއިރު، ސ. [illegible] [illegible] [illegible] އަޙްމަދު މިޤްދާދު [illegible] [illegible] [illegible] ކައިރީގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މާރާމާރީ ހިންގިއެވެ. މިމާރާމާރީގައި އޭނާއަށް [illegible] ހަމަލާދިން [illegible] ލިބުނު އަނިޔާއަށް ބޭސްފަރުވާ ކުރަމުން ދަނިކޮށް، 14 އޮގަސްޓު 2011 ދުވަހު އޭނާ ނިޔާވެއްޖެއެވެ.

2. އަޙްމަދު މިޤްދާދަށް ހަމަލާދިނުމުގެ ތުހުމަތު ކުރުވުނު މީހުންގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ޏ. ފުވައްމުލަކު، [illegible]، ޖާވިޔާ، އަބްދުﷲ ނަޝީދުގެ މައްޗަށް އުފުލުނު، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެވެ. އަދި [illegible] [illegible] އަލީ ރިޟްވާން އާއި ޏ. ފުވައްމުލަކު، [illegible] މުޙައްމަދު ޝަފާޒުގެ މައްޗަށް އުފުލި (ކުރީގެ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް، ޤަސްދުގައި މީހަކު މަރާލުމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާއެވެ.

3. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އުފުލި މިދައުވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1028/Cr-C/2011 ޤަޟިއްޔާއިން ބަލައި ނިންމާފައިވަނީ އަލީ ރިޟްވާނުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުނުވާކަމަށެވެ. އަދި އަބްދުﷲ ނަޝީދާއި މުޙައްމަދު ޝަފާޒުގެ މައްޗަށް ޤަސްދުގައި [illegible] ކުށް ސާބިތުވާކަމަށެވެ. އަދި އަޙްމަދު މިޤްދާދުގެ [illegible] ވާރިޘުން އަޙްމަދު މިޤްދާދުގެ މަރުގެ ބަދަލުގައި ޤިޞާޞް ހިފުން ބޭނުންވާތީ، އަބްދުﷲ ނަޝީދު އާއި މުޙައްމަދު ޝަފާޒު މަރަށް ހުކުމް ކުރިއެވެ. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ އެ ހުކުމާއި، [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު ޝަފާޒުގެ ފަރާތުން [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރިއެވެ.

4. މީގެ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1028/Cr-C/2011 ޤަޟިއްޔާ މުޙައްމަދު ސިރާޖުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބެލި ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މިޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުވާ ފަރާތަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމިގޮތް:

5. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1028/Cr-C/2011 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް ބެލިއިރު، އެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ؛

"[illegible] ސ. [illegible] / [illegible]، އަބްދުﷲ [illegible] ދައުލަތުން ދައުވާކުރި [illegible] / [illegible] / [illegible] 2011 ވަނަ އަހަރުގެ [illegible] މަހުގެ 11 ވަނަ ދުވަހުގެ 18:00 ހާއިރު، ސ. [illegible] / [illegible]، [illegible] އަބްދުﷲ [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] އަބްދުﷲ [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] އަބްދުﷲ [illegible] 2011 ވަނަ އަހަރުގެ [illegible] 14 ވަނަ ދުވަހު [illegible] އަބްދުﷲ [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/66 ([illegible]) ގެ 88 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ) އާ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 ([illegible]) ގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 1205 ވަނަ މާއްދާއާ [illegible] އަބްދުﷲ [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/66 ([illegible]) ގެ 88 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ [illegible] އަބްދުﷲ [illegible] މުޙައްމަދު [illegible]."

މިގޮތަށް ކަން އެ ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުން އެނގެން އޮތެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1028/Cr-C/2011 ޝަރީޢަތުގެ އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ބައި ކުރު ޚުލާޞާ:

6. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1028/Cr-C/2011 ޝަރީޢަތުގައި 03 (ތިނެއް) ޖުރުމުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލުނު ނަމަވެސް، އޭގެ ތެރެއިން، ކުށް ސާބިތުވެ، ވީބާއް ހިފުމަށް ކުރުމުގެ ކުށުގައި ޢަބްދުالله ނަޖީބު އާއި މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ މައްޗަށް. އެހެންވެ، ޖުމްލަ 02 (ދޭއް) ކުށްތަކުގެ ޒާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ބަޔާންކުރި ޝަރީޢަތް ވަކިވަކިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައެވެ.

7. ބ.ފުޅަދޫ، ޖާވިދާ / ޢަބްދުالله ނަޖީބުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރެއްވި ހުށަހެޅި މައްސަލަ މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/369 ޝަރީޢަތުން ބަލައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުން ޢަބްދުالله ނަޖީބުގެ މައްސަލަ ކަނޑައެޅި ދިޔަ ސާބިތުވި ކަމަށް މިކޯޓުން ކަނޑައަޅައެވެ.

8. މިހާރު ކުރިއަށް މިގެންދެވޭ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ބަރާބަރަށް ޝަރީޢަތުން، މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ މައްސަލަ ކަނޑައެޅި ދިޔަގޮތުގެ އިސްތިއުނާފު ބަލަމެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުން މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ މައްސަލަ ދަޢުވާ ސާބިތުވި އަސާސްތައް:

9. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1028/Cr-C/2011 ޝަރީޢަތުގައި މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ މައްސަލަ ކުރެވިފައިވާ ދަޢުވާ ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާ ކުރުމުގައި އަންނަނިވި އަސާސްތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން ބަލާފައެވެ.

9.1. އިސްތިއުނާފުކުރިފަރާތް ޝަރީޢަތުގައި ހެކިބަސްދިން ސިއްރު ހެކިވެރިޔާ 1، ސިއްރު ހެކިވެރިޔާ 4 ގެ ހެކިބަހުން، އަހަރެން މިރޭގެ ވާހަކަ ހިފެހެއްޓި ހިސާބުގައި ޢަބްދުالله ނަޖީބާއި މުޙައްމަދު ސަލީމް އެކީގައި ގޮސް ބައިވެރިވެފައިވާކަން ސާބިތުވޭ. މިގޮތުން އަހަރެން މިރޭގެ ކޮޓަރީގައި ފަހަށް ގޮސް، އަހަރެން މިރޭ ހިނގާފައި ވެއްޓިގެން ހުރިކަމަށް މިގޮތުން އަހަރެން މިރޭ ހިނގާ ކަމެއް ކުރިކަން ސާބިތުވޭ.[1]

9.2. އަހަރެން މިރޭ ގޮތުގައިވެސް އެއްގޮތް ދިފާޢު އަދިއަދިކަމުގެ ސަލާމަތުކަމުގެ އެކަން ވެގެން ހިނގާ ހިފެހެއްޓުން އަހަރެން ބުނެފި. އެއްގޮތް މިއަދު ހިފީ މުޙައްމަދު ސަލީމް އާއި ޢަބްދުالله ނަޖީބު ތިން އެކަން ބަލާފައިވާ މިއަދުގައި ދިވެހިން ހެކިބަސް ވާހަކަތަކުން ބަޔާންކޮށްފައެވެ.[2]

---

[1] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1028/Cr-C/2011 ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމުގެ ދިރުން ގޮތުގެ 16 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ)

[2] ބުނެވުނު ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމުގެ ދިރުން ގޮތުގެ 16 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ)

9.3. މައްސަލައާއި ގުޅުން ހުރި އެސް.އެމް.އެސް.އެއް މުޙައްމަދު ސިޔާމްގެ ފޯނުން ފެނިފައިވުން.[3]

9.4. ހިޔާބުން ދިން ސާމްޕަލް ނަންބަރު 3 އާއި ސާމްޕަލް ނަންބަރު 5 ތަކެތީގެ ތެރެއިން ދިރާސާކުރި މަޖުމޫޢުގެ ތެރެއިން ބޮޑު ބައެއްގެ، އެޅިގެން ފާހަގަކުރެވޭ އެއްޗެއް ސާބިތުކުރެވިފައި ނުވުމާއި، އެއިރު ތަކެތީގެ ތެރެއިން ހުރި ވަކިކުރެވުނު، ސާމްޕަލް ނަންބަރު 1 އާއި 4 އެއްގެ ހިޔާބުގެ ބޭނުންކުރުން، އެއިރު ކުރިއަށްދިޔައީ ގޮތުން ކޮށްފައިވާ ސާބިތުވާކަން ގަބޫލުކުރެވުނު.[4]

9.5. ކުރީގެ ވާހަކަ ދެކެވުނު ތަފްސީލާއި ވީމާ ކުރިއަށް ސާބިތުވި ހުކުމެއް ނުކުތުމަށް ޝަރީޢަތް އަދި ސަކަރާތް ގޮތުން ހުރިހާ ކަމަކަށް ބަލާފައި، މުޙައްމަދު ސިޔާމް އާއި ޢަބްދުﷲ ނަޢީމް ކުރިއަށް ޝަރީޢަތް އަދާކުރި ދާއިރާގެ އެއްބަސްވުމަށް ބާރު ދިނުމުގެ ގޮތުގައި ބަޔާނާއި އާދައިގެ ބަހުން ދެމުން ހުރި މިނިވަން ޝަރީޢަތް، އެކަމާ ނަޒާހަތާ އަދި ވަކި ހިސާބަކުން ދިފާޢު ކުރުމުގެ ހައިސިއްޔަތުގެ ނިޒާމުގެ ޝަރީޢަތް، ކުރީގެ ވާހަކަ ދެކެވުނު ގޮތަށް ސާބިތުވެފައިވާކަން.[5]

9.6. ކުރީގެ މައްސަލަ ދެކެވުނު ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމުގެ ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަން. ކުރީގެ މައްސަލަ ދެކެވުނު ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ގޮތުގައިވާ އެއްގޮތަށް މުޙައްމަދު ސިޔާމް އާއި ޢަބްދުﷲ ނަޢީމް ގޮސްފައިވާކަމުގައި މިކަމާ ގުޅިގެން ބޭނުންކުރި އިތުރު ތަކެތި ބެލުމަށް، އެއްބަސްވާ ކަމަށް މިފަދަ ހިނގާދިޔަ ގޮތުގެ ސާބިތުކުރުމަށް ސަލާމަތުން ފާހަގަކުރެވުނު، އެކަން ހުށަހެޅުއްވި ޝަރީޢަތް ނިންމާ ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ބަޔާން ކުރެވުނު ގޮތުގެ ގޮތުގައި ހަމަ ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ ގޮތާއި، މުޙައްމަދު ސިޔާމް ބަދަލުކުރި ގޮތުން ހޯދުނު ގޮތުގެ ޝަރީޢަތް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ.[6]

ޢިސްތިޤުނާފު ނުކުތާތައް:

10. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1028/Cr-C/2011 ފާސްކުރެއްވި މުޙައްމަދު ސިޔާމްގެ މައްސަލާގެ ކުރުނު ޝަރީޢަތްކުރި ކުރުން ތަރިކާގެ ނަންބަރަކުން ބުނާ، އެންމެހާ ނުކުތާއެއް ފާހަގަކުރާ، އިސްތިއުނާފުގައި ކުރިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ވާހަކަދެއްކެވިއެވެ. މިގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ:

10.1. ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ، މައްސަލާގެ ބުރަވާ ކުރަމުންގެންދިޔަ ދިވެހި ޖިނާއީ ޤާނޫނުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ކުރެވިފައިވާ ހުކުމް ނުކުތާއެވެ.

10.2. ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 53 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ދިފާޢު ހިނގާފައިވާ ތުހުމަތުގައި ކުރުން ބަރިއަތުވާން އޮތް ފުރުޞަތު ތުހުމަތާއި މުޢާމަލާތުގައި އެއްވެސް ސަބަބެއް

---

[3] ޝަރީޢަތް ފާއިލްގެ ސަފްޙާ ހިމެނޭ ގޮތުގެ ދިރާސާގެ 16 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ)

[4] ޝަރީޢަތް ފާއިލްގެ ސަފްޙާ ހިމެނޭ ގޮތުގެ ދިރާސާގެ 16 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ)

[5] ޝަރީޢަތް ފާއިލްގެ ސަފްޙާ ހިމެނޭ ގޮތުގެ ދިރާސާގެ 17 ވަނަ ނަންބަރު

[6] ޝަރީޢަތް ފާއިލްގެ ސަފްޙާ ހިމެނޭ ގޮތުގެ ދިރާސާގެ 18 ވަނަ ނަންބަރު

ނެތި ދޫކޮށްލާފައިވާކަމަށް ޝަރީޢަތުން ބުރަވެ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)،
(ށ)، 52، 53 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

10.3. ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ، މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ މައްޗަށް ކުރައްވާފައިވާ ދަޢުވާއާ ގުޅޭ މައްސަލަ ނުރުހުން ދެއްވާފައިވާ ބިނާކޮށް ކޮށްފައިވާ ޙުކުމަކަށް ވާތީ، މިއީ ސަބަބުން އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކުރައްވާފައިވާ ހުކުމެއްކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

10.4. ހަތަރުވަނަ ނުކުތާއަކީ، މިމައްސަލާގައި ދިރާސާވާ ކުޑަ ޤަރީނާ ވަޒަންކުރެއްވުމުގައި އަދި ނިންމުމުން ވާސިލުވުމުގައި ސަބަބީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ޝަރީޢަތުން ބިނާކޮށްކުރައްވާފައިވާކަމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

ފަނޑިޔާރުން ދެއްކި ވާހަކަތައް:

ފުރަތަމަ ނުކުތާގެ ތަޙުލީލު:

11. ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅޭގޮތުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ ފަރާތުން ޚުލާޞާގައި ބުނެފައިވަނީ އޭނާގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ކުރި ދަޢުވާއަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/66 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއުޤޫބާތު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާއިން ދިޔައީކަމަށް، ޤަސްދުގައި މިހާރު މަރުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާކަމަށެވެ. މި ދަޢުވާއަށް މުޙައްމަދު ސަލީމް އިންކާރު ކުރުމާއި ގޮތުން ދައުވާ ޝާހިދުން ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ ސަފްހާ 06 ހެކިބަހާއި، ޖަރީމާގައި ނިޔާވި މީހާގެ މެޑިކަލް ރިޕޯޓު ހިމެނެއެވެ. މި ގޮތުން ހުށަހެޅި ހެކިތަކުގެ ތެރޭގައި ޑީއެންއޭ ފޮޓޯތަކާއި ހިމެނެއެވެ. އަދި މަޤްތޫލު ޖެހުނު ރިޕޯޓުގެ ސަބަބު ދައްކާ ސާފުވެއެވެ. އުފެދުނުން އެކަނިކަން ސާފުކުރެވޭ ރިޕޯޓު ތަފާތު ކުރި ޑޮކްޓަރު ޕޯސްޓްމޯޓަމްގައި ނިޔާވެފައިވާކަމަށް އެވަނީ ޕޯސްޓްމޯޓަމްރިޕޯޓުގައި އަނިޔާއެއް މިގޮތުގެ. އަދި އެފަރާތުން އެ ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރު ރިޕޯޓުއެކަން ކަށަވަރުކުރެވޭ ނިންމުމެއްކަމަށް ފެނިގެންވާކަމެވެ.

12.މީގެ އިތުރުން މައްސަލައިގެ ހާޒިރު ކުރެވުނު ހެކިވެރިޔާ ނަންބަރު 1 [illegible] ހެކިބަސް ދެމުން 11 އެޕްރީލް 2011 ވަނަ ދުވަހު 18:00 ގައި މާރާމާރީއެއް ހިނގައިގެން [illegible] [illegible] ދިޔަކަމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވާކަމަށެވެ. ހާދިސާ ހިނގި ދުވަހު 5 ނުވަތަ 6 މީހުން ވެގެން އަނިޔާ ކުރުމުގައި ބައިވެރިވި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މީހުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވާކަމަށެވެ. [illegible]. [illegible] [illegible] އަބްދުﷲ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވާކަމަށެވެ.

13.މީއާ ޚިލާފަށް، ހެކިވެރިޔާ 2 ބުނެފައިވަނީ މުޙައްމަދު ސިފާޒް މާރާމާރީގައި ކުރި އެއްވެސް ކަމެއް ފެނިފައި ނުވާކަމަށެވެ. އޭނާއަށް ފެނުނީ ދުވެފައި ދިޔަ ކުދިންތަކެއް [illegible]. އެހެންކަމުން މި ހެކިވެރިޔާގެ ހެކިބަހުގައި ބުނެފައިވާ [illegible] [illegible] ދުވެފައި ދިޔަ ކުދިންތަކެއް [illegible] [illegible] ކުދިންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުދިންގެ [illegible] [illegible] މި ހެކިވެރިޔާގެ ހެކިބަހުގައި [illegible] އެއްބަސްވާކަމަށެވެ.

14. ހެކިވެރިޔާ 3 އަދި ހެކިވެރިޔާ ނަންބަރު 5 ގެ ދުވަހުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވާކަމަށެވެ.

15.މީގެ އިތުރުން ބުނެފައިވާ ހެކިވެރިޔާ ނަންބަރު 4 [illegible] [illegible] [illegible] ހެކިވެރިޔާ ނަންބަރު 1 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އަޑުން ކައިރިން ފެނުނު ކަމަށާއި ހުދުކުލައިގެ ގަމީސް ލައިގެން ހުރި ކުއްޖާ ފަހަތު ވޯރާގެ އެއްޗެހިން އެކުއްޖާގެ ޓޯޗުގައި ކައިރިން ފެނުނު ކަމަށް ބުނެފައިވާތީ، ހެކިވެރިޔާ ނަންބަރު 1 އަށް ފެނިފައިވާ ކަމަށް ބުނެފައިވަނީ މިއަދަކީ ސިފައިގެ ވަޒަންބޭރުގައިކަން އެކުއްޖާގެ ގެއިގައި ކައިރިބަޔަކަށްވެސް. މިއަދަކީ ސިފައިގެ އެއްޗެހި އެކުއްޖާގެ ޖަހަރިޔާ ހުރިހާ އެއްޗެހި އެކުއްޖާގެ ސަލާމް ކުރުމުން ހުރިކަމާ ނުފެނޭކަމުގައި އަދި ކައިރިބަޔަކު ހުރިހާ އެކަން ބުނެފައިވާކަމަށް ފެނިފައިވާކަމަށް. އެހެންކަމުން ހެކިވެރިޔާ 1 ގެ ހެކިބަހާއި ހެކިވެރިޔާ 4 ގެ ހެކިބަހުގައި ދިމާނުވާ ގޮތް ފާހަގަކުރެވޭކަމުގައި ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވޭކަމަށް.

16. ޝަރީޢަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ހެކިބަސް ދިނުމާއި ސީދާ ހެކިވެރިޔާ 1 އާއި ސީދާ ހެކިވެރިޔާ 4 ގެ ހެކިބަހުގައި އަންގަރު ދުރުގާއެއް ވަކިވަކިން ބާޠިލްކުރެވޭ މާނަވާތަކެއް ހިނގާފައިވާކަމަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާތީ، އެ ބަޔާނަކީ ވަކިވަކިން ހުށަހެޅި ހިނގަމުން ގޮސްފައިވާކަން ދިމަވާން ސާބިތުކުރުމަށް ނުވާކަމަށް.

17. ހެކިވެރިޔާ ނަންބަރު 6 ގެ ހެކިބަހަށް ބަލާއިރު މި ހެކިވެރިޔާއަށް އެ ދުވަހު ކަމެއް ހިނގައިގެން އުޅޭ ކަމުގެ މައުލޫމާތު ލިބުނީ ބަޔަކު ބުނުމުން އެކަން ބައެއްގެ ޒާތުން ކަމަށާއި ސިފައިންގެ ނަންބަރު ކަމަށްބުނެ ލިބުނު ދިމާ ނަންބަރުތަކެއް ގެއި ކައިރިން ވިއްކަމުން އެކަމަށް އެއްބަސް ނުވާކަމަށް މި ހެކިވެރިޔާ ސާބިތުކޮށްގައި ހެކިބަސް ދޭން ބުނެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވޭކަމަށް.

ފާޚިޝް ޢަމަލުގެ ތުހުމަތު ސާބިތުނުވާ ގޮތް:

18. މިސިލުގައިވާ މަޢުލޫމާތު ސާބިތުވާ ގޮތުގެ ތުހުމަތު ސާބިތުކުރުމުގައި ފުރަތަމަ ހެކިވެރިޔާ ދިނުމަށް ދައުވާ ވަކިވަކިން ކަންތައްތަކެއް ފާހަގަކުރެވޭ ދެކުނު ފާޚިޝްޢަމަލުގެ ތުހުމަތުގައި ފުރަތަމަ ހެކިވެރިޔާ ދިނުމަށް ބަޔާންކުރެވޭ ޢަމަލުތަކަކީ އެހެން ފާޚިޝް ޢަމަލު ސާބިތުކުރުމުގެ ސީދާ ހެކިބަހުގެ ސާބިތުކުރުމަށް ބަޔާންކުރެވޭ މާއްދާގައި ފާހަގަކުރެވޭ ހެކީގެ ތިބޭނެ ވަކިވަކިން ކުރިމަތި ކުރުމުގައި ދެކުނު ފާޚިޝް ޢަމަލުގެ ސާބިތުވާ ގޮތުގެ ސީދާ ހެކިބަހުގެ ކުރިއަށް ދިޔަ އެއްބަސް މަޢުލޫމާތުގެ އެ ހިނގާފައިވާ ސާބިތު އަޑުއިވުމުގައި ނުވާތީ، ފުރަތަމަ ހެކިވެރިޔާ ދިނުމަށް ކުރިއަށް ގެނައުން ބަޔާންކުރެވޭ ބާޠިލްވުމަށް

އަޕީލުގެ ރިޕޯޓް ރިޢާޔަތް ކޮށްދިނުމަށް ދައުލަތުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އެދުނުން، [illegible] ސުވާލުގެ [illegible] އެ ރިޕޯޓުގެ އެއްވެސް [illegible] [illegible] [illegible].

19. [illegible] ސުވާލުގެ ޖަވާބުން ފެނޭ [illegible] ރިޕޯޓް [illegible] ގޮތުން އަންނަނިވި [illegible].

20. ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

20.1. [illegible] ނަންބަރު 1 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] 1 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

20.2. [illegible] [illegible] 2 ގެ [illegible].

20.3. [illegible] ނަންބަރު 1 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 4 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1 [illegible] 4 [illegible]

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބަޔާނުގައިވެސް ތަފާތު ދުވަހަކާ އެ ބޭރުގެ ފެނުނު މީހުންގެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގައި ހެކިބަސްދީފައިވާ އެއްވެސް ހެކިވެރިއަކު އަދި ހެކިވެރިއަކު އިއްޔެ ދުވަހު ބުނެފައިވާ ކަމެއް ހެކިވެރިއަކު ވާނީ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަކަށް ނުވާތީ، ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަކީ ނުވަތަ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

20.4. ހެކިވެރިޔާ 3 އަދި 5 ގެ ހެކިބަސް ދިރާސާކުރުމުން ޖިނާއީ ޢަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމުގައި ފާހަގަކުރެވޭ ނުކުތާތައް ދެކެވެނީ ހެކިވެރިންގެ ބަހުގެ މި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ ހިނގަމުން ދިޔަ މި މައްސަލައިގެ ދެކެވެނީ ހެކިވެރިންގެ ސާބިތުކުރުމަށް ހެކިވެރިންގެ ބަހުގެ ސާބިތުވާ ކަމުގެ ތަފާތު ދައްކާ ތަފާތުތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދެކެވެނީ ހެކިވެރިޔާ އެ ޝަރުޢީ ގޮތުން ބަޔާންކުރި އަދި ޝަރީޢަތުގައި ދެވިފައިވާ އަދާކުރުމަށް ފުރުޞަތުގެ ސާބިތުކުރަން ދައްކާފައިވާ ގޮތުގައި އަދި ބާރު ފަރާތް މި މައްސަލައިގައި ބާއްވާ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ސާބިތު ހެކިވެރިޔާ ބާރުން ދިފާޢުގައި ޖިނާއީ ހުށަހެޅި ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ. ނަމަވެސް އެއީ ތަފާތުތަކެއް ފާހަގަކޮށް ހެކިންނަށް ނުފޫޒު ފޯރުވާފައިވާ ގޮތެއް ކަމަށް ކަމުގެ ތަފާތުތަކުގެ ނަތީޖާއަކަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ޤަބޫލުކުރެވެއެވެ.

20.5. ހެކިވެރިޔާ ނަންބަރު 6 ހެކިބަހުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެކަށީގެންވާ ސާބިތުކުރުމަށް ދެކެވޭ ޤަބޫލުކުރެވެން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހެކިވެރިޔާ ނަންބަރު 6 ގެ ހެކިބަހުން މުޅިއެކު ސާބިތު ތަފާސީލުތައް ދެކެވިފައިވާ މަޢުލޫމާތު ލިބިގެން ސާބިތުވާގޮތުގެ ނަންބަރުކުރެވިފައިވާ ލިޔުމުން ނަންބަރަށް އެސް.އެމް.އެސް އެއް ފޮނުވާފައި އެ ފޯނުގައި ލިޔުން އެކަމަށް އަދި އެ ފޯނުގެ ތަފާސީލުގައި ލިޔުން ފޯނުގައި ހުރިކަން ދެއްކުމުގައި ރެކޯޑްކޮށް ޓްރާންސްކްރިޕް ހުށަހެޅި ބަލާފައިވާ އެ ފޯނުގައި އެ ފޯނުގެ ތަފާސީލުގައި ލިޔުން ފޯނުގެ ލިބުނު އެހެނިހެން ކަމަށް ހެކިބަސްދީފައިވުމުން، މިގޮތުން އެއްވެސް ކަމަކާ އަޅާބަލާ ނުވާކަމަށް ހެކިވެރިޔާ 6 ބަޔާންކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ބަޔާންވެ ނުވާކަމެވެ.

ދެވަނަ ނުކުތާގެ ތަޙުލީލު:

21. އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ތަޙުލީލުގައި ބަލައިލަމުން ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ، މި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޙުކުމުގެ 16 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ)، (ނ) އަދި (ރ) އަށް ބަލާއިރު، މި ނަންބަރުތަކުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ތަޙުޤީޤުގެ ހެކިންގެ ހެކިބަހުން ސާބިތުވަނީ ޗެކް އެއް ކަމަކީ، އެއްވެސް ބާރެއް ހޯދުމަށް އަދި މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤަށް ކަންކުރުމަށް ބަލާފައިވާ ދެމުން މުސްތަޤިއްލު ކުރުމަށް ވަކިވުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ބާރުތަކުގެ މިނިވަންކަމާއި ތަޢާރުޒުވާނެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިން ކަފާލާތުކޮށްދޭ ޙައްޤު ހަމަޖެހޭ ގޮތަށް ފުލުހުން ކުރިއަށް ގެންދާ ތަޙުޤީޤު ކަމެއް ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭތީ، ތިމާ ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މީހަކު ފާހަގަކުރާ ނުވެއެވެ.

22. މި މައްސަލައިގައި ދިފާޢީ ހެކި ހުށަހަޅަން ލިބުނު ފުރުޞަތުގައި ވެސް ހުށަހެޅި ދިފާޢުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ މިހެން އެއްވެސް ހެއްކެއްގެ ބަޔާނުގައި ޝަރުޢީ އެއްވެސް ވާހަކައެއް މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަން ނުވާކަމަށެވެ.

ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ދެވަނަ ނުކުތާއަށް ދިން ޖަވާބު:

23. މުޙައްމަދު ސަލާހުއަށް ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ލިބިގަތުމުގެ ޙައްޤު ދިނުމަށް ނުވާކަމަށް ބުނެފައިވާތީ، މި މައްސަލައިގެ ދަށުކޯޓުގެ މަރުޙަލާގައި އެ ޙައްޤު ދީފައިނުވާކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައި ނުވާކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ފާހަގަ ކުރެއެވެ.

24. ދިފާޢީ ހެކިންގެ ހެކިބަހަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ނުވާކަމަށްބުނެ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާގެ ތަފްޞީލުގައި ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ޝަރީޢާ ހިނގަމުންދިޔައިރުގައި މުތުހަމުގެ ދިފާޢީ ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާގައި ނަގަންޖެހުނު ދިފާޢުކޮށްދެއްވާ، މި މައްސަލައިގައި ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާގައި މުޙައްމަދު ސަލާހު މި ދިފާޢު ނަގާފައި ނުވާކަމަށެވެ.

ހަތަރުވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްޞީލު:

25. މިނުކުތާގައި، މުޙައްމަދު ސަލާހުގެ ވަކީލުން ބުނެފައިވަނީ އޭނާގެ މައްޗަށް ކުރެވިފައިވާ ބުނެވިދިޔަ އޭނާގެ މައްޗަށް އުފުލިފައިވާ ދަޢުވާއަކީ ބިނާކޮށް ކޯޓުގައި ބުނެފައި ކަމަށެވެ. ވީމާ، މިއީ ސަރުކާރު އެސްޕިރިޓާއި މިފަދަ ކުރިއަށް ބުނެވިދާނެތީ. މިގޮތުން މައްސަލައެއްގެ ނިންމުން ބިނާވެގެންވާނީ ދެއްވާ ސާޅީގެ މައްސަލަ ކުރިން ނުއުފުލި ދެއްވާމަށް ހިނގައި ބުނެވިދާނެ މައްސަލަ ސަރުކާރު ހިންގައި ބުނެވިދާނެ ސަރުކާރު އެސްޕިރިޓާ މިތަން ކުރިއަށް. ސަރުކާރުން ވަޒަން ކުރަންޖެހޭ ދަރަޖައިގައި ފާޅުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ސަރުކާރު ދަރަޖަ ކުރިން ދެއްވާ، އަދިކުރަމުގެ މައްސަލަ ސަރުކާރުން ދިރާސާ ކުރިއަށް ނުދެއްވާކަމަށް، މި މައްސަލައިގައި ދަލީލު ސާބިތުވެ ބަޔާންކޮށް ދަލީލާއި ބުނެވޭ އަދި ކުރީގައިވާ ބަޔާންކުރުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންގަނޑު ތަޙުޤީޤުކުރެވެ. މުޙައްމަދު ސަލާހުގެ މައްސަލަ ދަލީލު އުފުލިފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/66

(ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުޢުޤޫބާތު)ގެ 12 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ފާސްކުރުމުގައި ޖިނާއީ މަރުޙަލާގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުރީގެ ދަޢުވާކުރެވިފައިވާ ނަމަވެސް ޙައްދު ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] މަރުޙަލާގެ ކުރުން ކުރެވިދާނެ ކަމަށެވެ.

[illegible] [illegible] ނުކުތާއަށް ދިން ރައްދު

26. މިނުކުތާގެ ރައްދުގައި [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ މުޙައްމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/66 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުޢުޤޫބާތު)ގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާ ބަލާފައި ފާސްކުރުމުގައި ޖިނާއީ [illegible] ޢަބްދުﷲ [illegible] ކަމަށެވެ.

27. މީގެ އިތުރުން، ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުގައި ވަކި ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައި ނުވާ ކަންކަން ނިންމުމުގައި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] ކަނޑައަޅައިދީފައިވާ ގޮތަށް [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

މި އުސޫލުގެ މަތިންކަމަށެވެ. މީގެއިތުރުން މުޙައްމަދު ޝިފާއުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރުމުގައި ވަކި ކުށަކަށް ހަވާލާދީފައި ނުވާއިރު، މިގޮތަށް ވަކި ކުށަކަށް ހަވާލާނުދީ ދައުވާކުރެވޭ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އަމުރުތަކާ ގުޅުންހުރި މައްސަލަތަކުގައި އަދަބު ކަނޑައަޅަނީ 88 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުންކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން މިއީ މުޙައްމަދު ޝިފާއުގެ މައްޗަށް ނުކުރާ ކުށަކަށް އަދަބު ދިނުންކަމުގައި ބެލެވޭނެ ކަމެއް ނޫން ކަމަށެވެ. އަދި މިގޮތަށް އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ އުސޫލަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ އަދުލުގެ ނިޒާމުގައި ބަލައިގަނެ އިސްތިޤްރާރުވެފައިވާ ޤާނޫނީ ހަމައެއްކަމަށެވެ.

ހަތަރުވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލު:

28. އިސްތިއުނާފީ ހަތަރުވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ [illegible]

[illegible]

29. [illegible]

ޝަރީޢަތުގައި އަދި ޖިނާއީ ޤާނޫނުތަކުގައިވެސް ބުނެފައިވާ އުސޫލަކީ މަރާލުމަށް ބޭނުންކުރި ވަސީލަތާއި އެއަމަލު ހިންގުމަށް ބޭނުންކުރާ ހަތިޔާރާއި [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތް ބަލައިގެންނެވެ. މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] އާއި ޢަބްދުﷲ ނަޒީރު މި ޖަރީމާގައި [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭ ގޮތް:

30. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1028/Cr-C/2011 ޤަޟިއްޔާގައި ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޙުކުމް ބާޠިލުކޮށްދެއްވުމަށެވެ.

ޕްރޮސިކިއުޝަނުން އެދޭ ގޮތް

31. ޕްރޮސިކިއުޝަނުން މިމައްސަލައިގައި އެދިފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1028/Cr-C/2011 ޤަޟިއްޔާގައި ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައިދެއްވުމަށެވެ.

ފަނޑިޔާރުގެ ނިންމުން:

32. މިމައްސަލައިގައި، ދެފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތަކާއި ދަށު ކޯޓުގެ ރިކޯޑުތަކާއި އަދި ޤަވާޢިދުތަކާ އެއްގޮތަށް ދިރާސާކޮށް ބަލާއިރު އަންނަނިވި ކަންކަން ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރަމެވެ.

ޝާހިދުގެ ބަޔާން:

33. އަޙްމަދު މިންޖާއަށް އަމާޒު ކުރެވިގެން ދިޔަ މާރާމާރީއަކީ، ބަދަލު ހިފުމުގެ ގޮތުން ހިންގި ކަމެއް ކަމަށް ހުށަހެޅިފައިވާ [illegible] ދެނެގަނެވެއެވެ. މިމައްސަލައާ [illegible] ޝާހިދުން [illegible] [illegible] [illegible] ފަދައިން ބަޔާން ކޮށްފައި ވެއެވެ؛

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]"[7]

34. މަތީގައިވާ [illegible] [illegible]، ވީއެހެންކަމުން ސިޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ބަޔާންކުރަނީ ޝާހިދު ހިނގިކަމަށް ބުނާ ވަގުތުގެ ދުވަހު، 11 އޮކްޓޫބަރު 2011 ގެ 19:01:27 ގައެވެ. ވީމާ، އަޙްމަދު މިންޖާއަށް އަމާޒުކުރެވުނު މާރާމާރީ ހިނގިގޮތް ބަޔާންކުރާ ޝާހިދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވީއެހެންކަމުން ސިޔާގެ [illegible] [illegible].

ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި:

35. ޤާނޫނުއަސާސީގެ [illegible] [illegible] ބަޔާން ކުރަނީ؛ "އެއްވެސް ކުށެއްކުރިކަމަށް، ތުހުމަތުކުރެވޭ [illegible] [illegible] ސާބިތުކުރެވެންދެން، ޝަރީޢަތުގައި ސާބިތުނުވާހާ ހިނދަކު އެ މީހަކު ކުށެއް ނުކުރާ މީހަކު ކަމުގައި ބެލުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ." ވީއެހެންކަމުން ސިޔާގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހެކިބަހުގެ ހެކިބަސްތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible].

36. ހެކިބަސްދޭ ހެކިވެރިން ހެކިބަސްތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ހެކިބަސްދޭ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[7] އޮޑިއޯ ރިކޯޑް ނަންބަރު:E11550 ނަންބަރު ފޮށި C1-00 (އައިޑީ ނަންބަރު:353794/04/595864/3)

[illegible]

37. [illegible]

37.1. [illegible]

37.2. [illegible]

37.3. [illegible]

[illegible]

37.4 [illegible] (discrepancies) [illegible]

38. [illegible]

38.1 [illegible]

38.2 [illegible]

38.3 [illegible]

38.4 [illegible] 11 [illegible] 2011 [illegible]

[illegible] 17:40 [illegible] 18:30 [illegible] 17:00 [illegible] 11 [illegible] 18:15 [illegible] 18:50 [illegible] 18:00 [illegible] 17:00 [illegible] 18:15 [illegible]

38.5. [illegible] 4 [illegible] ﷲ [illegible] 1 [illegible]

38.6. [illegible] 11 [illegible] 2011 [illegible] 18:50 [illegible]

ވެރިންތަކާއި ހެކިންގެ ހެކިބަސް ގުޅުވުމުން، ހަމަޖެހޭ ގޮތަށް ސާބިތުވެ، އެކަމަކު މުދައްދާގެ ޢަމަލުގައި މިކަމާ ގުޅޭގޮތުންވެސް އެއްގޮތްވާކަން ޒާހިރު ސާބިތުވެއެވެ.

38.7. 14 ޖަނަވަރީ 2011 ވަނަ ދުވަހުގެ ޝަރީޢަތުގެ ދަށުކޯޓުގެ ވަކިވުމުގައި އަދާކުރި މީހުން އެ ކޯޓްތަކުގައި އޮވެ ނިޔާވެފައިވާ، ބައްޕަފުޅުގެ އަނބިމީހާގެ ސަރަޙައްދުން، ކާގެ ޕްރޮސެކިއުޓަރ ވިއްކުން ނުވިޔަ ހިތް ކުއްޔަށްދޫކުރުން އެނގުން އޮތުމެވެ. އެއީ މި މުއްދަތު ނިންމުމުގެ 03 ދުވަސް ފަހުން. އަދާކުރި މީހުން އެއް ދުވަހު މިނިވަނި އެކަނި ދުވަހު މިންވަރު އެނގޭ ހިނގައި އިތުރު އެހެން އެއްވެސް ސަބަބަކާއި ގުޅުވިދާނެ އެނގޭކަން ނެތެވެ.

39. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން، ޝަރީޢަތުގައި 04 (ހަތަރެއް) ނަންބަރު 05 (ފަހެއް) ނަންބަރު 06 (ހައެއް) މީހުން ޝަހާދަތުދީފައިވާކަން ހެކިން ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުކުރުމަށް މުދައްދާ ސާބިތު އާއި ޢަބްދުﷲ ޙަބީބު ހިމެނޭ އެހެން މީހުން ދީފައިވާ ބަޔާނުގައި ހެކިންގެ ޝަހާދަތް ދީފައިވާ މީހުންގެ ގޮތުގައި އެހެން މީހުން ހެކިބަސްދީފައި ސާބިތުކުރުމަށް ނުކުރެވޭނެ. އަދި މަސައްކަތް އެއް ޙަވާލުކުރި މީހާ މުދައްދާ ސާބިތުކޮށް ނަންބަރު ހަތަރެއް އެހެން މުދައްދާ ސާބިތުވާ މިއީ މިފަދަ ސަބަބުތަކުގެ މަސްއޫލު އެހެންމީހުން ނަމަ ހެކިންގެ ބަޔާން ތަފާތުކަމަށް ދެކެވޭތީއެވެ. މުދައްދާ ސާބިތު އެހެން ހަތަރެއް ކުށްކުރުމަށް ސާބިތު އެއްކަމަށް ހުއްދައިން، އެއީ ތަފާތު ފަރާގެ އެއްބަސްވެފައިވާ ހެކިންގެ ބަޔާން ސާބިތުވި އެއްގޮތް އެއްކަމަށް ބަލާފައި، އެހެން ބަޔާން މީހުން ހެކިބަސްދިން ތަފާތު ބައެއް ތަފާތު ބައެއް ހެކިބަސް އަދި މުޢާމަލާތް ކަމުގެ ބައެއް ނަމަވެސް ބާރުގެ މުޢާމަލާތުގައި ތަފާތުވެފައެވެ. އެއީ މުޢާމަލާތު ކުރުމުގެ ހައްގުތަކެވެ. ނަމަވެސް އެއީ އެހެން ބަޔާނުގެ ގޮތް ދެކެވޭ ސާބިތުކަމުގެ އެއްބަސްވުން ކުރެވުނު ކަމެއް ނޫނެވެ.

އިސްތިޢުނާފު ކުރި ސާބިތުކުރުމަށް ދިފާޢުކުރުމުގެ ހެކިބަސްތަކުގެ ބަލާ ކަމުގެ ބަހުން:

40. އިސްތިޢުނާފު ކުރި ދުސްތޫރީ ޙައްޤުތަކަށް ބަލާއިރު، އާދައިގެ ދުސްތޫރީ ޙައްޤު ހިމެނޭ، ޙާލަތު މަސްއޫލިއްޔަތު ހެކިންގެ ބަޔާން ބަލާ ސާބިތު ކުރުމަށް، ހެކިބަސްދިން ހެކިންގެ ޝަހާދަތު މައްސަލަ ދިފާޢުކުރުން ކުރެވިދާނެއެވެ. ނަމަވެސް މިއީ އިސްތިޢުނާފުގައި މިންވަރުކުރުމުގެ ފަރާތުގެ ދުސްތޫރީ ނޫނެވެ. ބައެއް ޙާލަތު އިތުރުކޮށް ބެލުމުން ކުރިއަށް ބަލާއިރު، ފަރާތްތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ސާބިތު ކުރުމުގައި، ޙައްޤުތަކާއި ދިފާޢުކުރުމުގެ ހެކިބަސް ފަރާތް

ކުރެވިފާނެއެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، ޖަވާބު އިތުރު ހާދިސާތަކުގެ އަލީގައި، ޝާހިދު މައްސަލަތަކުގައި ހާލަތްތަކުން، ފޮރެންސިކް މައްސަލަތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ޓެކްނޮލޮޖީ (medical evidence) އަދި ޖަވާބުގެ އިސްލާމީ ފިޤުހު ތަރައްޤީވެފައިވާ ހާލަތުގެ ގޮތުން ވާތީ ޓެކްނިކަލް އިސްލާމީ ފިޤުހަކީ މަރުޙަލާ (obsolete) އެއްޗެއް ކަމުގައި ބެލެވެން ނުވާނެއެވެ. މިއީ ޖަވާބުގެ ހުކުމްތައް ގެނެސް ދޭން ހިނގުމަށް ފުރުޞަތު ދޭން ފިޤުހުގެ. އެހެންކަމުން، ފޮރެންސިކް މައްސަލަތަކުގައި ކުރާ ސާބިތުކުރުމަށް ހަމައެކަނި ދުރުހުރުމުގެ ހެކިތަކުގެ މައްޗަށް ކަމަށްވުން އެކަން ހަނި ކުރުމަކީ ޓެކްނޮލޮޖީއާ ކަމުގެ ބޭނުންކުރެވޭނެއެވެ.

41. މީގެ އިތުރުން، އިސްލާމީ ފިޤުހުގައިވެސް، ޤަސާމާ (قسامة) ކިޔާ ގޮތް ސާބިތު ކުރެވެއެވެ. ޤަސާމާގެ މައިގަނޑު އަސާސަކީ ލަވްޘް (لوث) އެބަހީ، ހުރިހާ ކުރާ މީހާއާ މަޤްތޫލު (مقتول) އެބަހީ، މަރާލެވުނު މީހާއާ ދެމެދު ދުޝްމަނުކަމުގެ ނުވަތަ އެހެންތަކެއްޗާ ކަމުގެ ޝައްކުކުރެވޭ އަސްބާބު ހުރުމެވެ. މިއީ ހަމަ ޤަރީނާގައި ޤަރީނާ (circumstantial evidence) قرينة އެކެވެ. އެހެންކަމުން، ފޮރެންސިކް ހެކިތަކުގައި ޤަރީނާގެ މައްޗަށް އިސްލާމީ ފިޤުހު ބަލައި ހުކުމްތަކުގައި ބަރޯސާކުރެވެ އެނގެއެވެ.

42. މިކަންކަން މިހެން އޮތުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 142 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

> "ފަނޑިޔާރުންނަކީ މުސްތަޤިއްލު ބައެކެވެ. ފަނޑިޔާރުން އަމަލުކުރަނީ ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނަށެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީ
> އާއި ޤާނޫނުގައި ވަކިގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިނުވާ ކަމެއްގައި ނިންމުމުގައި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އެކަމެއް
> ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަށް ފަނޑިޔާރުން ބަލައިގެން ހުކުމްކުރަންވާނެއެވެ. ފަނޑިޔާރުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި
> ޤާނޫނު އަމަލުކުރަން ކަނޑައަޅާ ނިސްބަތުން ވަކިފަރާތަކާ ބިރުވެރިކަމެއް އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ލޯބިވުމެއް
> ނެތި ފަރާތްތެރިވުމެއް ނެތި، ޢަދުލުއިންސާފުވެރިކަމާ އެކުގައެވެ."

މިފަދައިންނެވެ. ވީމާ، މިނުކުތާގައި ޝަރީޢަތުން ބަލަންޖެހެނީ، ހެކިބަސް އަދާ ކުރާމީހާއީ ފިރިހެނެއް ކަމުގައި ނުވަތަ އަންހެނެއް ކަމުގައި ވުމާބެހޭ ގޮތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަމަލު ކުރަމުން އައީ ޝާފިޢީ މަޛްހަބެވެ. މިކަން އޮތްގޮތް ބަލާއިރު، ޤާނޫނު ނަންބަރު:14/72ޢ. (އަންހެނުންގެ ހެކިބަހުގެ ޤާނޫނު)[8] ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ؛

> "ޤުރުއާނުގައި ކަނޑައެޅި ބަޔާން ވެގެންވާ ކަންކަން ހިމަނައި، އެހެން ކަންކަމުގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ ހެކިބަސް ހަމަހަމަކުރުން."

މިފަދައިންނެވެ. ހެކިބަސް ދިނުމުގައި ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ކަނޑައެޅި ބަޔާންވެގެންވާ ކަންކަމަކީ [illegible] ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ ގޮތުން [illegible] ޤަވާއިދު (6)[9] ގެ، 56 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަނީ؛

> ޤާނޫނު ނަންބަރު: 14/72ޢ. (އަންހެނުންގެ ހެކިބަހުގެ ޤާނޫނު) ގައިވާ ގޮތުން ހެކި ދިނުމުގައި ޤުރުއާނުގައި ކަނޑައެޅިގެން ހުރި ކަންތައްތައް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.[10]

○ ޒިނާ	4 ފިރިހެނުން.
○ ކާވެނި	2 ފިރިހެނުން
○ ކާވެނި ދޫކޮށްލުން	
○ ވަލި	
○ ވަޞިއްޔަތް	
○ މުދަލާބެހޭ މައްސަލަތައް	2 ފިރިހެނުން ނުވަތަ 1 ފިރިހެނަކާއި 2 އަންހެނުން.

މިފަދައިންނެވެ. އެހެންކަމުން، ޒިނާ ފިޔަވައި ޙައްދާއި ޤިޞާޞްގެ މައްސަލަތަކުގައި ހެކިބަސް އަދާކުރާނީ ކަނޑައެޅިގެން 02 (ދޭއް) ފިރިހެނުން ކަމުގައި [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ ހަމައެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނެތެވެ. އަދި ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ކަނޑައެޅި ބަޔާންވެގެންވާ ކަންކަންހިމަނައި އެހެން ކަންކަމުގައި އަންހެނުންނާއި

---

[8] [illegible] ނަންބަރު:14/72ޢ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން [illegible] 12 ނޮވެމްބަރު 1972 ގައެވެ. އަދި [illegible] [illegible] 18 ނޮވެމްބަރު 1972 ގައެވެ.

[9] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2008 ([illegible] ޤާނޫނު)ގެ [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible].

[10] [illegible] ނަންބަރު: 34/72 [illegible] (20 [illegible] 1972) [illegible].

ފިރިހެނުންގެ ހެކިބަސް ހަމަހަމަ ކުރުމަށް ޝުހޫދުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މިއުސޫލަކީ ކަނޑައެޅިފައިވަނީ އިސްލާމީ ފިޤުހާއި ހިމާޔަތް އުސޫލެއް ނުވެއެވެ. ވީމާ މިންގަނޑުތަކުގައި އިސްޓްރޫމަންޓުތަކާ ޚިލާފަށް ދެއްކި ފަރަގުތަކަކީ އިސްލާމީ ފިޤުހު ހަމަހަމަކަމުގެ އުސޫލުން އަދި ޝާހިދު ހަމަހަމަކަމުގެ ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތް އެއް ކަމެއް ނޫނެވެ.

ހެކިންގެ އަދުލުވެރިކަމާއި ގުޅޭ:

43. މި މައްސަލައިގައި ހެކިވެރިންގެ ހެކިބަސް ދިނުމުގައި އަދުލުވެރިކަމާމެދު ސުވާލު އުފެދިއްޖެ، އެކަމަށް ރިޢާޔަތް ނުކުރާ ކަމަށް މުޙައްމަދު ސަލީމް ބުނެފައިވެއެވެ. އިސްލާމީ ފިޤުހު ހަމަޖެހިފައިވާ ބަޔާންކުރާ ގޮތުން އަދި އެހެނިހެން ޤާނޫނީ ނިޒާމުތަކުގައިވެސް ހެކިބަހުގެ ހެކިންގެ އަދުލުވެރި ނުވަތަ ތެދުވެރި (credibility) ކަމަކީ، ހެކިބަސް ދެއްވުމުގެ ކުރިން ކުރެވޭ ބެލުމެއް ކަމަށް ސުވާލުކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް "އަދުލުވެރިކަން" ބެލުމަކީ ކޯޓު ގޮތުން ބެލެވެން އޮތް ކަމަކަށް ހެކިބަސްދީ ރައްކާތެރި ފަރާތެއް ތަޙުޤީޤުގައި ވެސް ދެއްކޭ ކަމެކެވެ. ކަމާބެހޭ ފަރާތުގެ ހެކިބަސް ބަލައިގަތުމަށް ހުރަސް އެޅޭ މަސައްކަތެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް ކޯޓަށް ހާޒިރުވި ހެކިންގެ ޝަރުޢީ ގޮތުން ޢަދުލުވެރިކަމުގެ ސުވާލު ބަލާކަށް ނުޖެހޭ މިސާލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:2012/SC-A01 ގެ ޝަރީޢަތްގެ ހުކުމަށް ނުކުތާ 6 ގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވެއެވެ؛

> "އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ހެކިވެރިންގައި ހުރުން ލާޒިމުކުރާ އަސާސީ ޝަރުޠަކީ ހެކިވެރިޔާގައި "ޢަދުލު" (عدل) ވެރިކަމުގެ ސިފަ ހުރުންކަން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ނައްޞުތަކުން ސާބިތުކޮށް އަންގަވައިދީ، އިސްލާމީ ފިޤުހުގައި ހެކިވެރިއެއްގައި ޢަދުލުވެރިކަމުގެ ސިފަ ހުރި ކަމުގައި ޝަރުޢީ އުސޫލަކީ ޙާލަތު ޒާހިރުކަން އެއްގައިވެސް އަދި ކޯޓު ފުރަބަދުގައި ދެވިދާނެތީ މިނުމާކުރުގައި ބެހެވޭކަން އަންގައިދޭ ޙުކުމަ...."

ކަމެވެ.

44. މިމައްސަލާގައި ގެނެވުނު ހެކިބަސް އަދާކުރި މީހުންގެ ތެރެއިން، ދެ ހެއްކަކީ މުޙައްމަދު ސަލީމް އާއި އަބްދުﷲ ނަޞީރު ސާބިތު އަންހެނުންގައި ކުރިމަތިވާނެ އެހެން ގޮތްތަކެވެ. ދެންވެސް މީހުންގެ އަންހެނުންގެ ސާބިތު ހަމައެކަނި ހެކިވެރި ހެކިބަސްދިން ހެކިންގެ އަދުލުވެރިކަމާއި ގުޅޭ ކަމެއް ނޫނެވެ. ގޮތުގައިވާނަމަވެސް، އެއްގޮތަކަށް ފިރިހެނެއް އެދެ މީހުން، ނަމަވެސް ބައްޓަން، އެއްގޮތަކަށް ނުލިބުނަ މިސާލުގެ ވަރަށް ބަރާބަރަށް

ސިފަ ކުރުމުގައި ތަފާތުތަކެއް ހުރުން އެކަށީގެންވެއެވެ. ދެންނަ ގޮތް ބަޔާންތަކުގެ ސަރަޙައްދުގައި އާންމުކޮށް ފެނިދިޔާ މީހެއްގެ ސިފަ ބަޔާންކޮށްދިން ސާކިޝީގެ ބަޔާނާއި މީހެއްގެ ސިފަ ބަޔާންކުރުމުގައި ތަފާތުތަކެއް ހުރުން އެކަށީގެންވާނެއެވެ. މިމައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ހެކިތަކުން ކަނޑައެޅިގެން ނިންމަން ކުރިމަތިވާ ދެބަސްވުމެއް ނެތެވެ. މިގޮތުން އަދި ހުކުމް ދިނުމުގެ ކުރިން ޝަރީޢަތުން ބެލިކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތައް ކަނޑައަޅާ ސާބިތުކުރަން ކުރިމަތިވާ ޝައްކުތައް އެބަހުރިކަމެވެ. ދެން ހެކިބަސް މިހުރި ޝާހިދުން ފެނިދިޔާ މީހާ ނޫންކަމަށް ދެކޭ ޝައްކެއް އުފެދޭ ފަދަ ކަމެއް ހުރިކަމަށް ދެކެން ނެތެވެ. މިގޮތަށް މިޝަރީޢަތަށް ފެނިފައިވަނީ ކުށުގެ އަރުކާނުތައް ސާބިތުކުރަން ކުރިމަތިވާ ސާބިތުކޮށް ނުދެވޭ.

45. އުސޫލުގެ ގޮތުން، "އިންސާފުވެރި ބުއްދިއެއްގެ ސަބަބުތަކުން ޝައްކެއް ނެތި" (beyond a reasonable doubt) ކަން ސާބިތުވާން ދެވޭ ބައިވެރިކަމުގެ ތަފާސްހިސާބު، އިސްތިސްނާކުރަނީ ފެއިލްވުން ޝައްކުނާނގާ ބެރިކަމަށްވެސް، މިމައްސަލައިގައި މިސާލާއަކީ މުޤައްރިރުގެ ޝަރީޢަތުގައި މަރުޙަލާ ބަލާފައިވާ ހުކުމް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ސާބިތުވުން އެކަށީގެންވެއެވެ. އަދި ކުށް ސާބިތު ކުރުމަށް ހުށަހެޅި ހެކިތަކުގެ ބަރުދަނާއި ހެކިބަސް ބަލައިގަތުމުގެ ޝަރުތު ފުރިހަމަ ނުވާކަން ކަނޑައަޅަން ޖެހޭނީ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި ހުށަހެޅުނު ހެކިތަކުގެ އަސާސުން ބިނާކޮށެވެ.

ޖޫރީ ޑިރެކްޝަންގެ އިރުޝާދުތަކާބެހޭ:

46. ކުރާއި ގުޅިގެން ނިންމަމުންދަނިކޮށް، ޖޫރީ ޑިރެކްޝަންގެ އިރުޝާދުތަކުން ހޯދުމުގެ ބަސްފުޅު، ޖޫރީ އިރުޝާދުތަކާއި ބެހޭ ކަނޑައަޅާފައިވާ ގާނޫނީ އަސާސްތައް ބަޔާންކުރެވޭ. މިބާވަތުގެ ހިނގިއްޖެނަމަ، ޖޫރީ އިރުޝާދުތަކުން ހޯދުމުގެ ފުރުސަތު ތަޖުރިބާކާރުންގެ އެހީ ލިބިފައިވާނެ ތަނެއް ހޯދުމަކީ ފުރުސަތުގެ ތަޖުރިބާކާރުން ދިނުމެވެ. މިމައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުން ޝާހިދުންގެ ޖޫރީ ވަކިވަކި ހޯދުން ހެކިވެރިޔާ ނުބައި ވަކިވަކި "ބަޔާން ބަޔާނުތަކަކުން އެއީ ކަނޑައަޅާ" އަދި މުޤައްރިރު އެކަމާބެހޭ އޮފީހަށް ހެކިތަކުން ކަނޑައަޅާ ހަމަޖެހިފައިވާ ތަރުތީބުން ދެއްކިގެން ހިއްސާކޮށްދެއެވެ. މިގޮތުން ކިޔައިދޭ މާއްދާގައި ހުކުމް ކުރުމަށް ހުރަސް ނުކުރެވޭނެއެވެ.

47. ހަމައެހެންމެ، ވަގުތުގެ ބާރުލުން ނިޔާކުރާގޮތުން، ޤާނޫނީ ވަކީލެއް ގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމަށް ނުލިބުނުކަމާއި، އަދި އެކަމަށް ބާވަތެއް އިތުރު ސަބަބެއްކަމަށް ދައްކަވައި، ޤާނޫނީ އެހީތެރިކަން ޤާނޫނީގޮތުން ހޯދުމަށް ވަކީލުން ހާޒިރުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ބާރުލިބިގެން، އަދި އިސްތިއުނާފު ނިކަމެތިކަމަށްވާ ބަޔާންވެގެންކަމަށްވާ ކަނޑައެޅުމަށް ކަމަށްވާ ނުކުރެވުނު. އެހެންކަމުން، ކޯޓުގެ މައްސަލަތަކުގައި، ވަކީލުންގެ އެހީތެރިކަން ނުލިބުމަށް، އަދި އެހީތެރިކަން ޤާނޫނީ ނިޔާ ދިނުމުން ފަރާތްތަކަށް، އިސްތިއުނާފުން މައްސަލަ ބަލައިދެވޭނެ ގޮތެއް ވަސީލަތްތަކެއް ނެތެވެ.

48. މިމައްސަލައިގައި، ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދާ ފުރަ މެދު ބަލަހައްޓަވަންޖެހޭކަމަށް ވީނަމަވެސް، ތުހުމަތުގެ ވާހަކަ އަދި ބަލާގައިވެސް މިމައްސަލަ ސާބިތުގެ ފުރުޞަތު ހުށަހަޅުއްވަމުގައި އޮތުމަކީ ފުރިހަމަ ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން، މިކަމާގައި މިމައްސަލަ ސާބިތު ފާހަގަ ކުރިޔަނުކުރުމުން، ދަށު ކޯޓުގެ ބުރުވަތް އަސާސީ ޙައްޤު ޤާނޫނީ ސަލާމަތްކަމާ ކަނޑައެޅި ނުދެވެ.

ނުފޫޒު ދައްކައިގެން ބާރުގެ ޤާނޫނީ ވެރިކަމުގެ ބޭނުން:

49. މިމައްސަލާ ސާބިތުވުމުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރެވިފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު: ١/٨١ (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ) (ޕީނަލް ކޯޑު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާ އާ ބަލާލުމުން، "ފަސާދައިގައި ޖިނާޔާ މަސްއޫލުވުމަށް ބައިވެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ" އެވެ. މިމައްސަލާ ސާބިތުވި ބައިވެރިވިކަން، އެކުގެ މައްސަލަ އުފެދުނު ދައުވާއަކީ، "ފަސާދައިގައި ޖިނާޔާ ދެކޮޅުވުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ" އެއް ނޫނެވެ. ދެން، ސުވާލަކީ، ފަސާދައިގައި ޖިނާޔާ މަސްއޫލުވުމަށް ބައިވެރިވާކަން ސާބިތުވުމުން ފަސާދައިގައިޖިނާޔާ ދެކޮޅު ޖިނާޔާތް އެކު އިޤްރާރުގެ ކަނޑައެޅިދާނެ ހެއްޔެވެ؟

50. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުން ފާހަގަކޮށް ދައުވާކުރެވިފައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/66 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ) ބާބު 3 ގެ 88 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ފުރަތަމަ ބައިގެ އެއްވަނަ ގޮތުގެ (ހ) ގެ ދަށުން ފަސާދައިގައި ޖިނާޔާ މަސްއޫލުވުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ ކުރެވިފައިވަނީ އަބްދުﷲ ނަޝީދުގެ މައްޗަށެވެ. އަދި ފަސާދައިގައި ޖިނާޔާ މަސްއޫލުވުމަށް މިމައްސަލަ ސާބިތު ބައިވެރިވެއްޖެ، ޤާނޫނު ނަންބަރު: ١/٨١ (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ) (ޕީނަލް ކޯޑު)

ގެ 12 ވަނަ މާއްދާ އާ ޚިލާފުވި، މުޙައްމަދު ޝިފާޒުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާގައި ބުނާ ޝަރީކުވުމުގެ ކުށުގެ ހައްދާ ކޮށްފައިވަނިކަން އެނގެއެވެ.

51. ޢުޤޫބާތުގެޤާނޫނުގެ 88 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ފުރަތަމަ ބައިގައި ބަޔާންކުރަނީ؛ "ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީގޮތުން ކުރާ [illegible] [illegible] ކުށެކެވެ." އަދި މިމާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރަނީ؛ "މިފަދަ ކުށުގެ އަމަލުގެ ސަބަބުން މީހަކު މަރުވެއްޖެނަމަ އެކަންކުރި މީހެއްގެ އަދަބަކީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އޮންނަ އަދަބެކެވެ." 88 ވަނަ މާއްދާގައި (ހ) ގެ ފުރަތަމަ ބައިގައި، ބަޔާންކުރާ [illegible] ޝަރުޢީ [illegible] ގޮތުގައި ޙައްޤަކާ ނުލައި މީހުން މެރުން ޙަރާމް ކުރައްވާފައިވާ ކަމުގެ ނައްޞު ހިމެނިގެންވެއެވެ. (وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ... ﴿الإسراء: ٣٣﴾) މީހުން މެރުން ނަހީކުރައްވައި ޝަރީޢަތުގައި ޙައްޤުން ކުރައްވާފައި މި އޮތް އަމުރަށް [illegible] ޤިޞާޞުގައި މުއުމިނުން [illegible] [illegible] [illegible] މައްޗަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އަދަބު 88 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާން ކޮށްފައި އެވަނީއެވެ. އެއާއެކުގައި [illegible] އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އޮންނަ އަދަބަކީ ޤިޞާޞްކަމެވެ. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހިމެނިގެންވެއެވެ. (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى ... ﴿البقرة: ١٧٨﴾).

52. މުޙައްމަދު ޝިފާޒުއަށް، ދަޢުވާގައި ބުނާ ކުށުގައި [illegible] [illegible] ފުރިހަމަކޮށްފައިވާތީ، [illegible] މުޙައްމަދު ޝިފާޒުގެ މައްޗަށް ހައްދާ ކުށުގައި ޚިލާފުވެފައިވާ [illegible] [illegible] ގެ 12 ވަނަ މާއްދާ އާއެވެ. އެމާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ؛

> "ކުށުގައި ޝަރީކުވުން" 12- ކުށުގައި "ޝަރީކުވުން" އަކީ:-
>
> (ހ) އެއްވެސް [illegible] ކުށެއްކުރުމަށް ނުސީދާގޮތުން [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] ކަމަކަށް ސީދާ ނުވަތަ ނުސީދާ ގޮތަކުން އިޝްތިރާކު ކުރުމާއި،
>
> (ށ) [illegible] [illegible] [illegible] ކުށެއްގައި ޝަރީކުވުމުގެތެރެއިން އެއްވެސް އަމަލެއް ކުރުމާއި،
>
> (ނ) އެކަން ކުރުމުގެތެރޭ، އެއްވެސް [illegible] އެހީ ދިނުމެވެ."

މިފަދައިންނެވެ. މިމާއްދާއާއެކު ކިޔަންޖެހޭ އަނެއް މާއްދާއަކީ، ޕީނަލް ކޯޑުގެ 14 ވަނަ މާއްދާ އެވެ. އެމާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ؛

> "އެކްޓް ނުވަތަ ޢަމަލެއްނުކުރުމުގެ ޒިންމާދާރީވާ ގޮތް ކުރުން 14- ކުށް އެއީ، ޤާނޫނުގައި ކުށްތަކުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޢަމަލެއް ކުރުން ނުވަތަ ކުރަންޖެހޭ ޢަމަލެއް ނުކުރުމެވެ. ނުވަތަ ކުރަންޖެހޭ ޢަމަލެއް ނުކުރުމަށް ޤާނޫނީ ފަރާތެއް އެއްބަސްވުމެއް ކުރުމެވެ. ކުށް ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ޢަމަލެއް ކުރުމަށް ފުރުސަތު ލިބިފައިވާ ހާލަތެއްގައި، ކުށް ކުރިކަމަށް ބެލެވޭނެއެވެ.
>
> **އަދި ކުށް ކުރިކަމަށް ބެލޭނީ ޤާނޫނުގައި ކުށެއްގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޢަމަލެއް ކުރުމާއި ކުރަންޖެހޭ ޢަމަލެއް ނުކުރުމުގެ ސަބަބުން ކުށް ކުރިކަމަށް ބެލެވޭ ހާލަތުގައި ކުށެއް ކުރިކަމަށް ބެލެވޭނެއެވެ.**

53. މުޙައްމަދު ސިޔާދުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނުގައި ޕީނަލް ކޯޑުގެ ކުށްތަކުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކުށުގެ ދަށުން ސާބިތުވާ ގޮތުގެ ޙުކުމް، މިމާއްދާއާއި ނިސްބަތްވާ މުޙައްމަދު ސިޔާދު ދެކޮޅު، ޢަމަލުތަކުން ކުށްކުރުމަށް ދެކޮޅުވުމަށް ސާބިތުވާނެތީ، ކަމަށް ޤާނޫނު، ކަނޑައެޅިފައިވާ 14 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް މުޙައްމަދު ސިޔާދު ޝަރީޢަތުގައި ދިފާޢު ކުށުގެ ކުރި ކުރި ކަމަށް. މިއީ މިކަމުގެ އަމަލު ހިންގައިދީ، ފާހަގަ ގޮތަށް މިކަން ޢަމަލު ގޮތަށް. އަދި ހަމައެކަނި، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ބަޔާންކުރާ ތަޢުލީމުގެ އުސޫލު ބަޔާންކުރާ ގޮތުންނެވެ، މިފަދައިން ގޮތުގައި، މުޙައްމަދު ސިޔާދުގެ މައްސަލަ ކަނޑައެޅުމުގައި، ޝަރީޢަތުގައި މިހާރު ކުރުމުގެ ކުރާ އަދާކުރަން އެކުލެވޭ. މިގޮތުން، މުޙައްމަދު ސިޔާދުގެ މައްސަލަ އަދަދު ކަނޑައެޅިފައިވާ މުޙައްމަދު ސިޔާދުގެ މައްސަލަ އުފެދުނު ދަރުމަތުން ކަނޑައެޅުނު އަދަދެވެ.

ކޯޓުގެ ނިންމުމާއި ޙުކުމް:

54. ޝަރީޢަތުގައި މިހާރު މަޖިލީހުގެ ނިޔާއާ ދަށުން ހުށަހެޅިފައިވާ ދެންހުރި ބަދަލުކުރެވިފައިވާ ޝަރުޢީ މިންގަނޑާއި ހިމެނެނީ މުޙައްމަދު ސިޔާދު ބަދަލުގައިވެއެވެ. މުޙައްމަދު ސިޔާދު ބައްލަވާ ގޮތުން ކޯޓުގެ ނިޔާއި ބަޔާ ގޮތުން މުޙައްމަދު ސިޔާދުއާއި ސާބިތުވާ ކުރުކުރެވެ. ނިޔާ ދެންގޮތުގައި މުޙައްމަދު ސިޔާދާ ސާބިތު ކުރުވުނުގޮތަށް ކަމަށް އެއް ދެކެވެ.

55. ކުށެއް ސާބިތު ކުރުމުގައި، އަސާސީ ދެ އުންސުރެއް ފުރިހަމަވުމަށް ސާބިތުކޮށްދޭން ޖެހެއެވެ. މިއީ މަތީގެ މައްސަލަތަކުގައިވެސް މިކަން އޮތީ މިހެންނެވެ. އެއީ، ކުށުގެ އަމަލުގެ ރުކުނާއި ކުށުގެ ނިޔަތުގެ ރުކުނެވެ. މިއީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައިވެސް[11] އަދި އިނގިރޭސި އަދުލުގެ ނިޒާމުތަކުގައިވެސް[12] މިކަން އޮތީ މިހެންނެވެ. ސުވާލަކީ، ކުށުގެ ނިޔަތު ދެނެގަންނާނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟

56. ކުށުގެ ނިޔަތު (mens rea) ދެނެގަންނާނީ، ލިބެން ހުރި ހުރިހާ ހެކިތަކެއްގެ މައްޗަށް ބަލައި، މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާތަކުންނާއި، ތުހުމަތުގައިވާ މީހާ ދައްކާ ފަހަރުތަކުންނާއި، އަދި އޭނާ ކުރި ކަންތަކާއި އޭނާ ކިޔުން ދެއްކި ވަހަކަތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށެވެ. ކުށްކުރިއިރު އޭނާގެ ނިޔަތުގައި ކޮބައިތޯ އޭނާ ގޮތް އޮޅުންނެތް ނަޒަރުން ބަލަން ޖެހެއެވެ. ކުށުގެ އަމަލު ހިންގިއިރު، މުޅިމައްސަލައިގެ ހަޤީޤަތެއް، ތުހުމަތުގެ ނިޔަތު ނުވަތަ ޢަމަލު ދެނެގަތުމުގައި، މުއްސަނދި ދަލީލުތަކެއް ބަލަންޖެހޭ ބަޔާންތަކާއި، ހާލަތާ އަދިވެސް ބަލާފައި، އަދިވެސް ހާލަތާއި ޝަރުޠުތަކާއި، އަދި ހުރިހާ ހާލަތްތަކެއް ބަލައިގެން ކުރަން ޖެހޭ ފަރާތެއް ބަލައި މިގޮތަށް ކަށަވަރުވެއެވެ.

57. ޝަރީޢަތުގެ ޤަވާޢިދުން، އެނގިގެން އޮތް ގޮތުގައި، އަޤުލުވެރި ބާލިޣު މީހަކު ޖިނާޢީ ކުށެއް ކުރިކަން ސާބިތުވާނަމަ، އެމީހަކު ޒިންމާ އުފުލަންޖެހޭނެއެވެ. ބާލިޣުވުމަކީ އަށާރަ އަހަރުން ދަށުގެ ކުޑަކުއްޖެއް ނޫނެވެ. ސިފަ ސާބިތުވާ އުމުރު ކަނޑައެޅުމުގައި، ބާލިޣު ނުވިމީހާ (ޖިނާޢީ ޒިންމާގެ ފުރިހަމަ ޢުމުރަށް ނުވާ މީހާ) ގެ، ސިފަތަކުގެ ތަފާތު ވާތީވެ، ސިފަތަކުގެ ތަފާތު ދެނެގަނެވޭނެއެވެ.

58. މިގޮތުން އަށާރަ އަހަރުން ދަށުގެ ކުޑަކުއްޖާއަށް ޖިނާޢީ ޒިންމާއާ ބެހޭގޮތުން ވަކި ޤަވާޢިދެއް ހިމެނެއެވެ. ހަމަހިމަނައިފައިވާ، ވަޒީފާދާރުން ފަދަ އެކުވެރިންގެ ވަކިވެ ހާލަތުތަކާއި ކުރާނެކަމެވެ. ބާލިޣުނުވާ ކަމަށް އަށާރަ އަހަރުން ދަށުގެ ކުޑަކުދިން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ބަލާފައިވާނެ ހެކިތަކާ ސާބިތުގެ ހުކުމާއި ދެނެގަތުމެވެ. އަދި މިގޮތަށް ދިނުމުގެ ވާޖިބެއް ކުޑަކުދިން ގެންގުޅޭއިރު. މިކަންކަމަކީ ބާލިޣުނަން،

---

[11] عن أبي هريرة رضي الله عنه- "إنَّ اللهَ لا ينظُرُ إلى أجسامِكُم، ولا إلى صُوَرِكُم، ولَكِن ينظُرُ إلى قُلوبِكُمْ وأعمالكم"[صحيح] - [رواه مسلم]

[12] *Actus Non Facit Reum Nisi Mens Sit Rea (An act does not make anyone guilty unless there is a criminal intent or a guilty mind).*

މުޙައްމަދު ސަޢޫދުގެ ކިބައިން، އަޙްމަދު މިޒާޖް މުދަލުގެ ނިޔަތް ނުން އޮޅުން ކަމެއް އޮތްކަން ދެނެގަނެވޭން ހުރުމެއް ނެތެވެ. މީގެ އިތުރުން، އެ ކުންފުނިތަކުގެ އަމަލަކީ، އަނިޔާ ލިބުނު މީހާގެ ހަރަކާތެއް ހުރިކަމެއް ކުރުމުގެ ނިޔަތުގައި ދިން އަނިޔާއެއްކަމަށްވެސް، ދެން ވެސް ހުރިކަމެއް ދަލީލު ސާބިތުވާ ގޮތަށް ހުށަހެޅިފައި ނެތެވެ. ހަމަ އެފަދައިން، މުޢާމަލާތް ތަކެތީގެ ވެރިފަރާތެއް ކަމަށް ޤާނޫނީގޮތުން ބަލާނެ ގޮތަށް ކަމަކު ހިނގާފައިނުވާތީ، ކުރީގެ ނިޔަތް މުޙައްމަދު ސަޢޫދުގެ ކިބައިގައި އޮތްކަން ދެނެގަނެވޭން ހުރުމެއް ނެތެވެ.

59. މަތީގައިވާ ސަބަބުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ބަލާއިރު، މުޙައްމަދު ސަޢޫދުގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ކުށްސާބިތުވާ ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ހެކި ހުށަހެޅިފައިވާކަމަށް ފެނިގެންނުދެއެވެ.

ގަވާއިދުގެ ވިޔަފާރީގެ ތަފްސީލް ބަޔާނުގެ ބަސް:

60. މިމައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ ތަފްސީލް، މުޙައްމަދު ސަޢޫދު ފާހަގަކުރި އެއްބަސްވުމުގެ ގޮތުގެ މުޙައްމަދު ސަޢޫދާއެކު ވިޔަފާރި ކުރި ސަބަބުތަކެއް ކަމުގައިވާ އާދަޔާ ޚިލާފު މުޢާމަލާތުގެ ވިޔަފާރީގެ ތަފްސީލް، ބެހޭ ފަރާތް ދިރާސާކޮށް ކަމަށް ނުކުތާތަކެވެ. އެހެނީ، މުޢާމަލާތުގެ ބެހޭ ދިރާސާއަކީ ހުޅުމާލޭގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޝްވަރާ ބޭނުންކޮށް ސާބިތު ކުރުމުން، އަޙްމަދު މިޒާޖުގެ ޤަބޫލުކުރަން ތަފާތު ދިރާސާކުރަން ބޭނުންވެއެވެ. އަދި މުދަލު ދިޔަ ބޭނުން ނުވާކަމަށް ބޭނުންވެއެވެ.

61. އަޙްމަދު މިޒާޖުގެ ބެހޭ ބަޔާންކުރެވުނު، ޢާންމު އަޙްމަދު މިޒާޖުގެ ހަވާލާކުރި ހުރި ވިޔަފާރި. ނަމަވެސް އަޙްމަދު މިޒާޖް ފޮނުވިފައިން ދިޔައީ، އާންމު މަސްލަހަތު ދިނުމުގައި ދިނުމަށް އެދިގެނެވެ. އަދި އަޙްމަދު މިޒާޖުގެ މަސްލަ މިހާރު ނިންމިފައިވާތީ، އަޙްމަދު މިޒާޖުގެ މަސްލަހަތު ފާރިޖުން ދިނުމުގައި ބެލުމަށް އެދިގެނެވެ. ވީމާ، އަޙްމަދު މިޒާޖުގެ މަސްލަ ދިޔައިން އަޙްމަދު މިޒާޖުގެ މަސްލަ ފައިސާ އަބްދުﷲއަށް ދިނީ ހައްޤު،

ދުނިޔެއިން، ޒާހިދަތު ޢަބްދުﷲގެ ވާރިސުންނަށް ނެތެވެ. ޒާހިދަތު ޢަބްދުﷲގެ ވާރިސުންގެ ތެރެއިން، އޭނާ ނިޔާވިއިރު ހުރި ފިރިމީހާ އަޙްމަދު ޖިހާދުގެ ބައްޕަ އިބްރާހީމް ޙަސަން މަރުވި ދިޔަ މައްޗާއި ކުރިއަކަށް ކައިވެނީގެ ޝަރީޢަތުގައި ބުނެފައިވެއެވެ. އަޙްމަދު ޖިހާދުގެ ބަޔަކަށް ދިޔައިން ކަމާޒު ކުދިކޮޅު އާންމަން ދިޔަން ދިނުމަށެވެ. އެއްބަނޑުބަފާ، އަޙްމަދު ޖިހާދުގެ ބައްޕަ ޒާހިދަތު ޢަބްދުﷲގެ ދަރިކަލުން ވާރިސުންގެ ބައި ބަޔަށް ޤަބޫލެވެ. ވާރިސުންގެ ބައި ނިސްބަތުގެ ކުރިން، ވާރިސުންނަކީ ޤަތުލުގެ ސާބިތު ކުރުންތަކާ ވާރިސުންނަށް ޙައްޤު ކަމުގެ ހިޔާ، ބަދަލު ވާޖިބު ކަމެއް، ވާރިސުންގެ ނިޔާވުމާއެކު ޤިޞާޞް ހިފުމުގެ ޙައްޤު ވަރަސާވާ ޝަރުޢީ ދަލީލެއް ނެތުމުން ޤާއިމެވެ.[13]

62. ޤަތުލަކީ ޢާއިލާތަކަށް، ދުނިޔަވީ ގޮތުން ދީނީ ގޮތުން ބޮޑު ކުށެއް ކަމުގައި ނުދެވޭ. (وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَأً ۚ...) (سورة النساء:92) ވަނީ، قصد ގައި مؤمن އަކު މަރާލާގޮތުގެ (ޢަމްދު) ޤަތުލަކީ ނަހީކުރެވިފައިވާ ކަމެކެވެ. އެކަމުގައި ދިރިހުރުނު ޖަޒާގެ ވާހަކަ. (وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا...) (سورة النساء: 93) އަދި، ޤިޞާޞްގައި ދުނިޔަވީ މަރާލިމީހާގެ ދިރުމުގެ ބަދަލުގައި ދިނުން ޤާނޫނުގައި ބުނެފައިވާ ގޮތަށް ބަދަލު ހިފުމަށް ޝަރީޢަތުން ހުއްދަކޮށްފައިވެއެވެ. (...كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى...) (سورة البقرة:178) ކަނޑައެޅުން ބާރުވެރިކަމެއް ދީފައިވާ ވާރިސުންނަށް ދިނުމާއި ޝަރީޢަތުގައި ބާރެއް ދީފައިވެއެވެ.(...وَمَن قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا...) (سورة الإسراء

---

[13] މި މައްސަލައިގައި ޤަތުލު ކުރެވުނު ޒާހިދަތު ޢަބްދުﷲ ނިޔާވިއިރު، ޝަރީޢަތުގެ ގޮތުން ވާރިސުންގެ ގޮތުގައި ހުރީ، އޭނާގެ ފިރިމީހާ ޢަބްދުﷲ އާއި ބައްޕަ އިބްރާހީމް ޙަސަން އާއި މަންމަ އަދި ދަރިން ކަމަށް ބަލާއިރު، ޚިޔާރު ކުރުމުގެ ޙައްޤު ލިބޭނީ ވާރިސުންނަށެވެ. އަދި ޒާހިދަތު ޢަބްދުﷲގެ މަންމައަށް ލިބޭ ބައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުން، މަންމައަށް ލިބޭ ބައި ކަނޑައަޅާ ކަމުގައި ބައްޕަ ދިރިހުރުމާއި ދަރިން ނެތުމުން، މަންމަގެ ބައި 1/3 އެވެ. (...فَإِن لَّمْ يَكُن لَّهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ ۚ...) (سورة النساء:11) ނަމަވެސް މަންމަގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން އެއްބަނޑު ބޭބެއިން ހުރުމުން، މަންމަގެ ބައި 1/3 ން 1/6 އަށް ދަށްވެގެން ދެއެވެ. (...فَإِن كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ...) (سورة النساء:11) ބައްޕަ ކޮންމެ ގޮތެއްގައި ވެސް 1/6 ގެ ހައްޤުވާއިރު، ބާކީ 5/6 ބައްޕައަށް ލިބޭނެއެވެ. މަންމަގެ ބައި ކަނޑައެޅުމުގެ ވާރިސުންގެ ތެރެއިން ދަރިންގެ ބައި ހިސާބުކުރާއިރު، މަންމަގެ ދަރިންގެ ބައިގެ ތެރެއިން ބޭބެއިން ހުރުމުން (މަންމަގެ ބައި ކަނޑައަޅާ) ފިރިމީހާ ބަޔަކަށް ވާއިރު، އެއްބަނޑު ބޭބެއިން އާއި ފިރިމީހާ ވާރިސުން ކަމުގައިވެއެވެ. މަންމަގެ ބައި ވާރިސުން ކަމުގައި ވާއިރު ފިރިމީހާގެ ބައި ހިސާބުކުރުމުގެ ގޮތުން 1/4 ލިބެއެވެ. (...فَإِن كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ...) (سورة النساء:12) އެހެންކަމުން، މަންމަގެ ބައި ޖުމްލަ ބައި 20 ގެ ގޮތުގައި ބަލާއިރު، ފިރިމީހާ ބައިވެރިވުމުން 5/20 ލިބެއެވެ. އަދި އެއްބަނޑު ބޭބެއިން ހުރުމުން މަންމައަށް 3/20 ލިބެއެވެ. ދެން ބާކީ ހުރި ބައިން، މަންމަގެ ދަރިން ބައްޕަ ހުރުމުން 6/20 ލިބެއެވެ. އަދި ބައްޕައަށް ލިބޭ 5/6 ގެ ތެރެއިން، މަންމަގެ ދަރިންގެ ބައި ދިން 5/20 ބާކީވެއެވެ. މަންމަގެ ދަރިންގެ ބައި ވާރިސުން ކަމުގައި ދިނުމުގެ ޙައްޤު ވާރިސުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

33) އެއީ، ޝާހިދުންގެ ހެކިބަހުން، ޤިޞާޞް [illegible] [illegible] ވާރިޘުން [illegible] [illegible] [illegible] ވަގުތެއްގައިވެސް ޤިޞާޞް މަޢާފު [illegible] [illegible]. މިމައްސަލައިގައި، އަޙްމަދު މިރާޖުގެ ވާރިޘުންގެ ތެރެއިން، އޭނާގެ [illegible] ޤިޞާޞް [illegible]. ވީމާ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުކުމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ތަޙްލީލް:

63. ޤަޞްދު މަރު [illegible]، ޝާހިދުންގެ ހެކިބަހުން ޤިޞާޞް [illegible]، މަޤްތޫލުގެ ވާރިޘުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޝާހިދުންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[14] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[15] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[16] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޝާހިދުންގެ [illegible] ޤިޞާޞް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ޝާހިދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[17]

---

[14] [illegible] 1/81 ([illegible]) [illegible] 12 [illegible] 13 [illegible] 14 [illegible] 26 [illegible]. [illegible] 9/2014 ([illegible]) [illegible] 1201 [illegible] 110 [illegible] 1002 [illegible].

[15] [illegible] (1997). [illegible]

[16] Prof.Dr.Anwarulla.(1997). *The Criminal Law of Islam*, Kuala Lumpur, Malaysia: A.S.Noordeen.p. 86.

[17] [illegible] (1997). [illegible]

64. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ޤާނޫނު ނަންބަރު: 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) ގައި އެކިފަރާތް[18] މިފަދަ މުޢާމަލާތު ކުރުމަކީ ކުށެކެވެ.[19] މިފަދަ ކުށަކަށް ސާބިތުވާ މީހަކަށް ކުށުގެ ދަރަޖައާއި، ޝަރީޢަތުގައި މިފަދަ މުދަލުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދަރަޖަ ކަނޑައެޅުމުގައި، މިފަދަ ސާބިތުވުމަކީ މިކުށުގެ އަދަދުގައި ބައިވެރިވި ގޮތެއް ބަލައި، މިފަދަ ސާބިތުވުމަކީ މިކަން ކުރިކަމަށް ސާބިތުވެ ވެއެވެ. މިއީ، މިކުށަކީ ފެލަނީއެއްގެ 1 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ކުށެކެވެ.[20] ފެލަނީއެއްގެ 1 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ކުށަކަށް އަދަބު ކަނޑައަޅުއްވާއިރު އަސާސީ މިންގަނޑަކީ 10 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށް ލުމެވެ.[21] މިގޮތަށް ކުށަކަށް ކަނޑައަޅާނެ އެންމެ ދިގު އަދަބަކީ 25 އަހަރު ދުވަހަށް ޖަލަށް ލުމެވެ. އަދި މިގޮތަށް ކުށަކަށް ކަނޑައަޅާނެ އެންމެ ކުޑަ އަދަބަކީ 2 އަހަރާއި 6 މަސްދުވަހަށް ޖަލަށް ލުމެވެ. އެހެންކަމުން، މިމައްސަލައިގައި، ތުހުމަތު ޢުޤޫބާތު ކަނޑައެޅުމުގައި، މިފަދަ ސާބިތުވުމަކީ ޤާނޫނުގައި މިފަދަ މުދަލުގެ ކަން ކުރި ފަރާތަކަށް ސާބިތުވާނަމަ، ފެލަނީއެއްގެ 1 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ކުށަކަށް އަދަބު ކަނޑައެޅުމަށް ބަލާނީ ކުށުގެ އަސާސީ މިންގަނޑަށް ފިޔަވަޅު ޖެހޭނެއެވެ. އަދި ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ 1002 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އޮތް ތަފާތުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ހަމަތަކުގެ މަތިން، އެ އަދަބަށް ބަދަލު ގެނެވޭނެ ކަމަށް ކަނޑައަޅަން ބަލަންޖެހެއެވެ.

65. މިމައްސަލައިގައި މުޅިއަދަދު ސާބިތުވެ، އަމަލު ކޮށްފައިވަނީ، އިންސާނާގެ ފުރާނައިގެ އަގަށް އުއްމީދު ފުރުޞަތުނުދީ، އަނިޔާވެރި ކުށެއް ކޮށްގެންނެވެ. ވަކި ޝަރީޢަތުން އަދަދު މިންވަރު ބޮޑުގައި ޖެހުނުން، އަދަދު މިންވަރު ބޮޑަށް ތިބިފައިވާ ގޮތުން ދެކޭގޮތުން، މީގެ އަނިޔާވެރި އަދި އެއްގަނޑުގެ ޙާލު އެކިގޮތް ކޮށްފައިވާ ކުށުގެ އަދަދުން ކަމެވެ. އެހެންކަމުން، ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[22] 1103 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ އަސާސީ މިންގަނޑު އިތުރުކުރަމުން ކުރަންޖެހެއެވެ.

---

[18] ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014 ގެ 24 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި "ބަލަހައްޓާ ދުވަސް ޢުމުރުން ދެވަނަ ފަރާތަކުގައި ތިބެގެން ... " [illegible]

[19] ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014 ގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).

[20] ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014 ގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ).

[21] ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014 ގެ 1002 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާން ކުރާ ތާވަލު.

[22] ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014.

66. މިމައްސަލައިގައި، ކުށް ސާބިތު ކުރުމުގައި، ހެކިވެރިންގެ ހެކިބަހުގައި ފުށުއެރުންތަކެއް ހުރިކަމަށް މުޙައްމަދު ޝާފިޢު ބުނިނަމަވެސް، [illegible] [illegible] ނެތްކަން އިސްވެ ބަޔާން ކުރެވިއްޖެއެވެ. ވީމާ، ކުށުގެ ދަރަޖައެއް ދަށްކުރެވޭނެ ސަބަބެއް ނެތެވެ.

67. [illegible]. ވީމާ، [illegible][23] 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި [illegible]، [illegible] 1003 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން [illegible] ޤާޟީ [illegible] ދަށުން، 2 ދަރަޖަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރެވެއެވެ.

68. ވީމާ، މިކުށުގެ ޙަޤީޤީ [illegible] ގޮތުން، މިކުށުގެ އަސާސީ [illegible] [illegible] 10 (ދިހައެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ [illegible] [illegible] 3 ދަރަޖަ އިތުރުކޮށް، މުޙައްމަދު ޝާފިޢު 17 އަހަރާއި 6 މަސް ދުވަހުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 02 (ދޭއް) [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] [illegible] [illegible].

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ޚިޔާލު

69. މިމައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ޚިޔާލާ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމްގެ ޚިޔާލު

70. މިމައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ޚިޔާލާ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

---

[23] ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަކަންކަން އެގޮތަށް ހުރުމާއެކު، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 1028/Cr-C/2011 ގެ ސިއްރާގައި މުޙައްމަދު ޝިޔާމުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކޮށްފައިވާ ދިރާގު ކުރިން ދުވަހުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް އަދި ކަނޑައެޅިފައިވާ ސަބަބު އަދި ފާހަގަކޮށްފައިވާ އިސްބާތު ބާޠިލުކުރުމަށް ކަނޑައަޅައި،

ހައިކޯޓުގެ މަޝްވަރާގައި، މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ ތެރެއިން، އޭނާގެ ބަސްމޮޅު އިއްތިފާޤުން ދިގުދެމިގެން ނަންބަރު: 1028/Cr-C/2011 ގެ މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަނޑައަޅައި، ދިގުދެމިގެން ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދިވެސް ކަނޑައަޅައި،

މުޖުތަމަޢު ސާބިތުވާ ދާއިރާގައި ކުށް އަދާކުރުމުގެ ސަބަބުތަކުން އިޖުތިހާދުގެ ފުރުޞަތު ގެއްލިފައިވާތީ، ބައްލަވައިލެއްވުމުގެ ގޮތުން، ޤާނޫނުގެ 17 (ސަތާރަ) އަހަރާއި 06 (ހައެއް) މަސް ދުވަހަށް ޖަލަށް ލުމަށް ކަނޑައަޅައި، ނިޔާކުރެއްވުމުން ޤާނޫނުގެ މާއްދާގެ ދަށުން ޖަލުގައި ހުރި މުއްދަތު، އުނިކުރުމަށްފަހު ނިންމަވައި،

މިމާއްދާގެ ދަށުން، މަރުގެ ކުއްލިގޮތުގެ ގޮތުގައި ޖިނާއީގޮތުން ދޮރުކޮޅުގެއްލުމަށް ހިމެނޭ ގޮތުން

(ނިސްބަތުން) 02 (ދޭއް) މަސްދުވަހާއި ތިރީސް ދުވަހުން ބާރަ މަސްދުވަހާއި އަދާކުރުމަށް އެކަމަށް ނިންމަވައިދެއްވުމަށް،

އަޑުއަހައި ފަނޑިޔާރުގެ މަރުގެ ދިނަ އަޑުއަހައި ފަނޑިޔާރުގެ ފާހަގަކުރެއްވުމުގެ ތެރެއިން އޭނާގެ ބަހަކީ މަހާރާތުން

ދޮށުވެވިގެން އެއްބަސްވެ، އަޑުއަހައި ފަނޑިޔާރުގެ މަރުގެ ދިނަ އަޑުއަހައި ސަފީއަބުނުން ގޮތުގެ ކަނޑައެޅުއްވި، އަޑުއަހައި ފަނޑިޔާ

ފެންނަވަނުން ދިނައިޝު ބިރު ފާހަގަކުރެއްވުމުގެ ތެރެއިން، އޭނާގެ މަޝްވަރާ ފާހިމަތު ޢަބްދުﷲ މިހާރު ނިޔާވެފައިވާތީ، ފާހިމަތު ޢަބްދުﷲގެ ފާހަގަކުރުން ސާބިތުކުރެވުނު އަދާލަތުގެ ބައިއޮތުމަކަށްވާތީ، އަޑުއަހައި ފަނޑިޔާރުގެ މަރުގެ ދިނައިގެ މައްސަލަ

ވަކި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ދެން ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިގެން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ފުރުސަތު، އަޑުއަހައި ފަނޑިޔާރުގެ

ވާރިސުންގެ ތެރެއިން އޭނާގެ މަންމަ ފާތިމަތު އަބްދުﷲ ނިޔާވެފައިވާތީ، ފާތިމަތު އަބްދުﷲގެ ވާރިސުންގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ، އަހްމަދު [illegible] ބައްޕަ އިބްރާހީމް ހަސަން ފިޔަވައި [illegible] ވާރިސުންނަށް އޮތްކަން އަންގައި، [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު